

Flora- en fauna-inspectie op een locatie nabij Neerpolderseweg 19 te Giessenburg

**In opdracht van:
Croonenburo5**

20 maart 2018
ir. J.P.M. Hovens en P.J.C.A. op het Veld

Flora- en fauna-inspectie op een locatie nabij Neerpolderseweg 19 te Giessenburg

<i>Opdrachtgever:</i>	Croonenburo5
<i>Opstellers/controle:</i>	ir. J.P.M. Hovens / ir. G. Hovens
<i>Veldwerk:</i>	ir. J.P.M. Hovens / P.J.C.A. op het Veld

Faunaconsult is lid van het Netwerk Groene Bureaus, de landelijke brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus. Het Netwerk Groene Bureaus hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden van het netwerk aan te spreken op de kwaliteit van hun werk en aangeleverde producten.

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
2.	De Wet natuurbescherming	4
3.	Werkwijze	5
3.1	Beschrijving van de voorgenomen werkzaamheden	5
3.2	Werkwijze flora- en fauna-inspectie	5
4.	Aanwezige beschermde planten en dieren.....	6
4.1.	Beschrijving plangebied	6
4.2.	Bevindingen.....	9
5.	Mogelijke effecten.....	13
6.	Conclusies	15
	Literatuur.....	17
	Bijlage 1: Toelichting per beschermingsregime	18

1. Inleiding

Croonenburo5 begeleidt de plannen om een voormalig rundveebedrijf aande Neerpolderseweg 19 om te vormen tot wonen. Croonenburo5 heeft ecologisch adviesbureau Faunaconsult opdracht gegeven hiertoe een flora- en fauna-inspectie uit te voeren.

De voorgenomen ontwikkeling heeft aanleiding gegeven voor deze inspectie. Hierin is nagegaan welke effecten de ingreep heeft op lokaal voorkomende beschermde flora en fauna. Het risico bestaat dat het plangebied deel uitmaakt van leefgebieden van diverse beschermde soorten. Dit document geeft inzicht in de mogelijke knelpunten in het kader van natuurwetgeving en -beleid en mogelijke effecten als gevolg van het project.

Het doel van dit document is om vast te stellen of de natuurwetgeving de geplande ontwikkeling in de weg staat. De ingreep kan een negatief effect hebben op beschermde natuurwaarden (plant- en diersoorten en bijbehorende leefgebieden). Dit document geeft aan of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn om te voldoen aan de minimale onderzoekinspanning vanuit de Wet natuurbescherming (Wn). Daarnaast worden mitigerende (verzachtende) maatregelen aangegeven om significant negatieve effecten op voorhand te voorkomen en daarmee te voldoen aan de natuurwetgeving.

2. De Wet natuurbescherming

In deze paragraaf wordt een korte toelichting gegeven op de juridische bescherming van de Nederlandse natuur. De Wet natuurbescherming (Wn), die per 1 januari 2017 is ingegaan, vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De directe bescherming van dier- en plantensoorten was geregeld onder de Flora- en faunawet. Bij werkzaamheden met betrekking tot ruimtelijke ingrepen, moest worden nagegaan of deze negatieve gevolgen zouden kunnen hebben voor beschermde soorten. Het aspect soortbescherming blijft in de nieuwe wetgeving in grote lijnen gelijk, al verandert er wel een aantal zaken.

De lijsten met beschermde soorten zijn veranderd. Er zijn soorten die voorheen beschermd waren en onder de Wn niet meer en andersom. Zo zijn een aantal soorten orchideeën, de kleine modderkruiper en rode bosmieren sinds 1 januari 2017 niet meer beschermd. De Wn kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming behoeven (zie bijlage 1 voor een toelichting op verboden handelingen, afwijkmogelijkheden en criteria voor ontheffing/vrijstelling per beschermingsregime):

- **Vogels**

alle vogels in de zin van de Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 van de Wn). Verder nemen de meeste provincies de onder de Flora- en faunawet benoemde vogelsoorten waarvan het nest jaarrond werd beschermd over;

- **Internationaal beschermde soorten**

alle dieren en planten, genoemd in de bijlagen bij de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (paragraaf 3.2 van de Wn);

- **Overige beschermde soorten**

soorten genoemd in de bijlage bij de Wn, die niet onder de reikwijdte van paragraaf 3.2 vallen (paragraaf 3.3 van de Wn). Hieronder vallen ondermeer de ‘algemene’ soorten die onder de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen waren vrijgesteld. Vrijwel al deze soorten zijn door alle provincies eveneens voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld (een uitzondering geldt voor de mol; die onder de Wet natuurbescherming niet meer is beschermd).

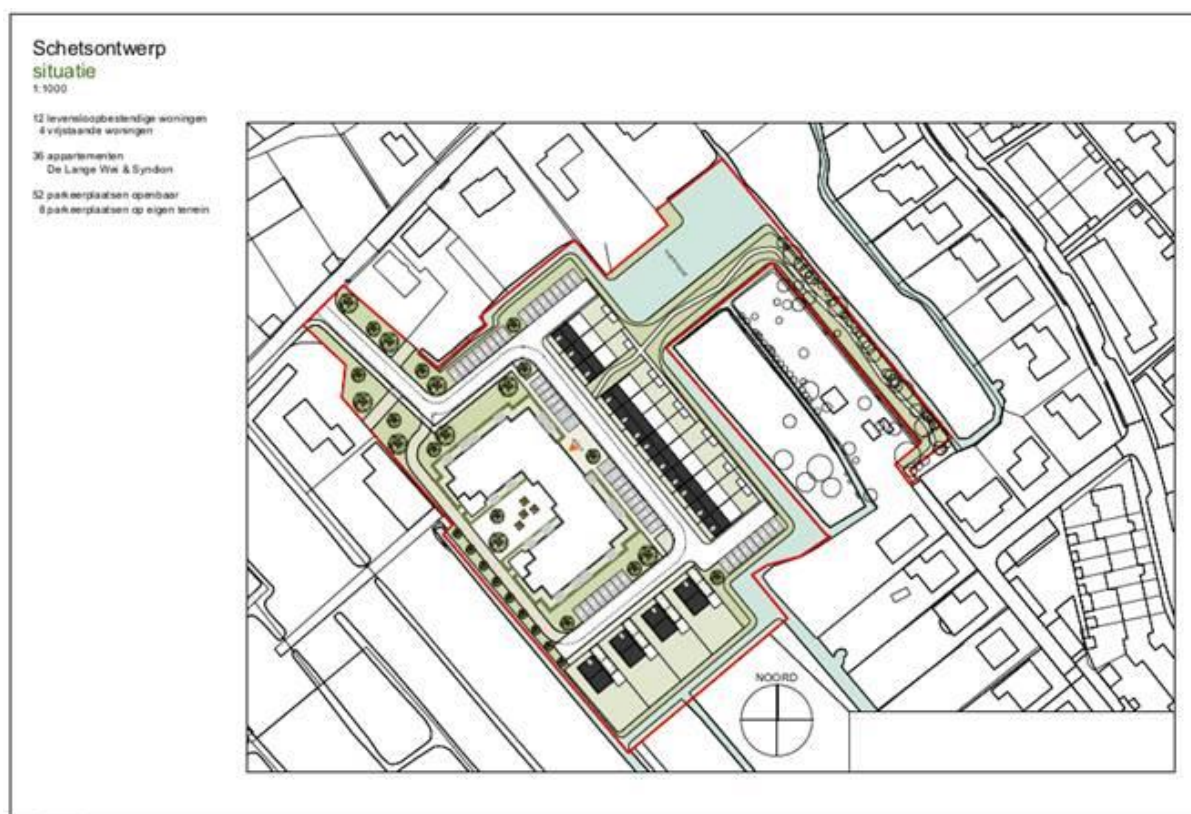
De beschermde status van soorten kan echter per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten (Provinciale staten van Zuid-Holland, 2016). Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

Voor soorten die ook niet in de bijlagen van de Wn worden genoemd, fungeert de zorgplichtbepaling (artikel 1.11 Wn) als vangnet. Op grond van deze bepaling moeten schadelijke handelingen voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving in beginsel achterwege worden gelaten, dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen.

3. Werkwijze

3.1 Beschrijving van de voorgenomen werkzaamheden

Voorheen hoorde het rundveebedrijf bij de Neerpolderseweg 19. Het agrarisch deel van deze locatie zal worden omgevormd tot woningen. Hiertoe zal de bestaande bebouwing worden gesloopt, zal de vegetatie worden verwijderd en wordt een deel van de slootjes gedempt. Figuur 1 geeft de voorgestane inrichting weer.

Figuur 1. De voorgestane situatie.

3.2 Werkwijze flora- en fauna-inspectie

Op 19 september 2017 heeft Faunaconsult het onderzoeksgebied en de directe omgeving bezocht. Daarbij werden de aanwezige biotopen beoordeeld op hun geschiktheid als habitat voor beschermde diersoorten en beschermde planten. Het plangebied werd geïnspecteerd op de aanwezigheid van beschermde planten, vogelnesten en voorplantingsplaatsen en rustplaatsen van beschermde dieren. Daartoe werden alle gebouwen van binnen en buiten geïnspecteerd met behulp van een ladder, zaklamp en boomcamera. De aanwezige slootjes werden bemonsterd met een steeknet van 70 cm breed en beschermde planten werden in kaart gebracht.

4. Aanwezige beschermde planten en dieren

4.1. Beschrijving plangebied

Figuur 2 geeft het plangebied weer met de verschillende gebouwen. In het plangebied is een garage aanwezig (zie foto voorzijde linksboven), een tuinbouwkasje (zie foto voorzijde rechtsonder), 2 betonnen silo's die zijn overwoekerd met klimop (zie figuur 3), een (voormalige) jongveestal (zie figuur 4), het voormalige kippenhok (zie figuur 5), een loods (zie grote foto voorzijde en figuur 6), een hooimijt (zie figuur 7), twee voerkuilen (zie figuur 8) en een berg sloopafval (de restanten van een gesloopt gebouw; zie figuur 9). De rest van het plangebied bestaat uit weiland (voornamelijk Engels raaigras met witte klaver, vogelmuur en akkerwinde), twee vrijwel verlande slootjes (begroeid met punkroos en liesgras), verharding (met algemene soorten als perzikkruid, klimop, braam en grote brandnetel) en wat zwarte elzen en essen (naast de slootjes).

Figuur 2. Ligging plangebied.

- 1 = garage;
- 2 = 2 betonnen silo's;
- 3 = voormalige jongveestal;
- 4 = tuinbouwkasje;
- 5 = voormalig kippenhok;
- 6 = loods;
- 7 = hooimijt;
- 8 = voerkuilen;
- 9 = berg sloopafval.

Figuur 3. De met klimop overwoekerde betonnen silo's.

Figuur 4. De voormalige jongveestal.

Figuur 5. Het voormalige kippenhok.

Figuur 6. voorzijde loods.

Figuur 7. De hooimijt.

Figuur 8. De voerkuil.

Figuur 9. De berg sloopafval.

4.2. Bevindingen

Alle gebouwen zijn enkelwandig en, op de jongveestal na, hebben alle gebouwen een enkelwandig dak (bij de jongveestal zijn er isolatieplaten aangebracht onder een golfplaten dak). Tijdens het veldbezoek is met een boomcamera onder alle ‘golven’ van het dak op de jongveestal gekeken (zie figuur 10) en vogelnesten en zoogdieruitwerpselen bleken afwezig. De ruimte onder het dak op de jongveestal is voor vleermuizen sowieso te open (tochtig) om als verblijfplaats te kunnen dienen. Alleen in de loods werden aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een vogelnest (zie volgende alinea). In geen van de gebouwen zijn tijdens het veldbezoek zoogdieruitwerpselen of zoogdiersporen aangetroffen. Bij een gericht broedvogel- en vleermuizenonderzoek in 2015 vond Elzerman (2015) echter een zomerverblijf van de gewone grootoorvleermuis boven een plankje onder het dak in de loods. Het betrof één op 6 en 14 augustus 2015 overdag (pers. med. Elzerman) aangetroffen grootoorvleermuis en enkele van zijn prooiresten (nachtvlindervleugels). Omdat het door Elzerman uitgevoerde onderzoek nog geen twee jaar oud is moet worden aangenomen dat het zomerverblijf nog steeds aanwezig is. Overige vleermuisverblijven zijn met zekerheid afwezig.

Figuur 10. Inspectie van de jongveestal.

In de loods bevindt zich een plankje onder het dak (zie figuur 11), waarop tijdens het veldbezoek van Faunaconsult een volwassen kerkuil aanwezig was. Dit dier was vanaf de grond niet te zien, maar het verliet het plankje toen er een ladder tegenaan werd geplaatst (voor inspectie). Op het plankje is een

duidelijke nestkom aanwezig en op de kast en vloer onder het plankje bevonden zich honderden braakballen (zie figuur 12), tientallen veren (zie figuur 13) van de kerkuil en twee eierschalen van de kerkuil (zie figuur 14). Er is hier dus duidelijk sprake van een recente broedpoging of broedgeval van de kerkuil.

Bij een eerdere quickscan in 2009 werden geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van kerkuilen gevonden (Konings en van Hooff, 2009), maar in 2014 werden er oude braakballen van een kerkuil gevonden in de loods (Elzerman, 2014). Tijdens een broedvogelinventarisatie in 2015 bleek de kerkuil de loods regelmatig als roestplaats te gebruiken, maar werden geen aanwijzingen voor een broedgeval geconstateerd (Elzerman, 2015). De eierschalen die tijdens het veldbezoek op 19 september 2017 werden aangetroffen betreffen dus een broedgeval of broedpoging uit 2016 of 2017.

Figuur 11. Het plankje onder het dak dat fungeert als kerkuilennest.

Figuur 12. Vele braakballen en uilenuitwerpselen onder het kerkuilennest.

Figuur 13. Eén van de in de loods aanwezige kerkuilenveren.

Figuur 14. Eierschaal van de kerkuil.

Het is te verwachten dat er algemene grondgebonden zoogdieren in het plangebied aanwezig zijn. Voor kleine marterachtigen is er echter te weinig dekking. Beschermd planten en overige beschermde soorten zijn afwezig. In de slootjes werden tijdens de steeknetinventarisatie geen dieren gevangen, deels is dit te wijten aan grote hoeveelheid blad in deze slootjes (er was slechts 10 cm water aanwezig). Elzerman (2014) meldde eveneens dat de slootjes tamelijk ongeschikt waren voor vissen, maar ving in 2015 enkele bittervoorns en rietvoorns. Wegens de afwezigheid van mossels is er echter geen sprake van een voortplantingsgebied (Elzerman, 2015) voor de bittervoorn (beide soorten zijn niet beschermd en daarom niet in tabel 1 opgenomen).

Elzerman (2015) onderzocht het gebied in 2015 tijdens drie bezoeken op het voorkomen van amfibieën en nam bruine kikker, meerkikker, middelste groene kikker en rugstreeppad waar. Amfibieëneieren of amfibieënlarven nam hij echter niet waar en wegens het voorkomen van vis moet worden aangenomen dat de rugstreeppad zich niet voortplant in de sloten. Mogelijk fungeert de berg sloopafval echter als landhabitat van deze soort. Tabel 1 geeft een overzicht van de beschermde soorten die (mogelijk) voortplantingsplaatsen en rustplaatsen in het plangebied hebben.

Tabel 1. (Potentieel) in het gebied voorkomende beschermde soorten. Het beschermingsregime van de soorten in de Wn is eveneens weergegeven.

Nederlandse naam en wetenschappelijke naam	Vogels met jaarrond beschermd nest	Internationaal beschermde soorten	Overige beschermde soorten
Haas (<i>Lepus europeus</i>)			X
Woelrat (<i>Arvicola terrestris</i>)			X
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)			X
Huisspitsmuis (<i>Crocidura russula</i>)			X
Gewone grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)		X	
Kerkuil (<i>Tyto alba</i>)	X		
Bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>)			X
Meerkikker (<i>Pelophylax ridibundus</i>)			X
Middelste groene kikker (<i>Pelophylax klepton esculentus</i>)			X
Rugstreeppad (<i>Bufo calamita</i>)		X	

5. Mogelijke effecten

- In de te slopen loods bevindt zich een kerkuilennest. Indien er geen vervangende nestlocaties worden gerealiseerd, gaat er door de sloop van de loods een kerkuilennest verloren. Indien de sloop van het loods in de broedtijd van de kerkuil wordt uitgevoerd, kan dit leiden tot sterfte van jonge kerkuilen of kerkuileieren. Het plangebied is een klein onderdeel van het foerageergebied van de kerkuil (deze jaagt waarschijnlijk grotendeels in het aan het plangebied grenzend landelijke gebied). De voorgenomen plannen hebben daardoor waarschijnlijk een gering effect op de beschikbare hoeveelheid foerageergebied voor de kerkuil.

- In de te slopen loods bevindt zich een zomerverblijf van de gewone grootoorvleermuis; winterverblijven, paarverblijven of verblijven van andere vleermuissoorten zijn in het plangebied echter afwezig. Indien er geen vervangende zomerverblijven worden gerealiseerd, gaat er door de sloop van de loods een zomerverblijf van de gewone grootoorvleermuis verloren. Indien de loods in de zomer wordt gesloopt, kan dit leiden tot sterfte van gewone grootoorvleermuizen.

- In het plangebied bevinden zich mogelijk rustplaatsen van verschillende grondgebonden kleine zoogdieren, algemene amfibieën en de rugstreeppad. Bij de werkzaamheden kunnen deze rustplaatsen worden aangetast. Kleine, grondgebonden zoogdieren en amfibieën kunnen hierbij worden verstoord, verwond of gedood.

- Als de werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen algemeen voorkomende broedende vogels worden verstoord (hun jongen kunnen hierdoor te lang worden achtergelaten en eieren kunnen te lang niet worden bebroed) of vernietigd. Ook kan het leiden tot sterfte van eieren en jonge vogels.

In de volgende tabel zijn de mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen van de Wn weergegeven. In de volgende paragraaf wordt uitgelegd hoe deze overtredingen kunnen worden voorkomen.

Tabel 2. Mogelijke overtredingen van algemene verbodsbepalingen van de Wn. Zie bijlage 1 voor een verklaring van de beschermingscategorieën en een overzicht van alle verbodsbepalingen.

Soort	Beschermingsregime Wn	Art. 3.1 lid 1	Art. 3.1 lid 2	Art. 3.5 lid 1	Art. 3.5 lid 2	Art. 3.5 lid 3	Art. 3.5 lid 4	Art. 3.10 lid 1
Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën	Overige soorten						X	X
Kerkuil	Vogels met jaarrond beschermd nest	X	X					
Overige vogels	Algemene vogels	X	X					
Gewone grootoorvleermuis	Internationaal beschermde soorten			X	X		X	
Rugstreeppad	Internationaal beschermde soorten			X	X		X	

Artikel 3.1 (m.b.t. Vogels)

- lid 1: het opzettelijk doden en vangen van vogels
- lid 2: het opzettelijk vernielen en beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren en het wegnemen van nesten

Artikel 3.5 (m.b.t. Internationaal beschermde soorten):

- lid 1: het opzettelijk doden of vangen van habitatsoorten
- lid 2: het opzettelijk verstoren van habitatsoorten
- lid 3: het opzettelijk vernielen en rapen van eieren van habitatsoorten
- lid 4: het beschadigen en vernielen van de voorplantingsplaatsen en rustplaatsen van habitatsoorten

Artikel 3.10 lid 1 (m.b.t. A-soorten): het is verboden

(a) in het wild levende A-soorten opzettelijk te doden of te vangen;

(b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de A-soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen; en
De onder (a) en (b) genoemde verboden zijn niet van toepassing op de bos-, huisspits- en veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende ervan of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3 Wn).

6. Conclusies

Kerkuil

In de te slopen loods (zie figuur 6 en grote foto voorzijde) bevindt zich een kerkuilennest. Kerkuilnesten zijn jaarrond beschermd en door de sloop van de loods gaat dit nest verloren. Conform het Kennisdocument Kerkuil (BIJ12, 2017) dient het verlies aan nestlocaties met een factor twee te worden gemitigeerd. Door buiten het plangebied, maar in het territorium van de kerkuil en onder begeleiding van een ecologische deskundige 2 kerkuilnestgelegenheden te realiseren, wordt voorkomen dat de functionaliteit van het kerkuilterritorium verloren gaat. Kerkuilen hebben de tijd nodig om aan nieuwe nestplaatsen te wennen. Gedurende deze gewenningsperiode moeten zowel de oorspronkelijke situatie als de nieuw aangebrachte vervangende voorzieningen beide aanwezig zijn. Hierdoor kunnen de kerkuilen de voorzieningen ontdekken en verkennen voor de ingreep wordt uitgevoerd (BIJ12, 2017). Het is daarom raadzaam ruim een jaar voor het jaar waarin er wordt gesloopt al 2 kerkuilnestkasten in nabij gelegen stallen en schuren aan te brengen.

Ook is er aanvullend onderzoek nodig om in kaart te brengen hoe de lokale staat van instandhouding van de kerkuil is (dat kan bijvoorbeeld door het opvragen van reeds verzamelde verspreidingsgegevens) en of deze door de voorgenomen plannen in gevaar komt. Tenslotte dient er voor de kerkuil een ontheffingsaanvraag te worden ingediend. Pas na het verkrijgen van deze ontheffing mag het nest en/of de loods worden vernietigd, onder begeleiding van een deskundige.

Gewone grootoorvleermuis

In de te slopen loods bevindt zich een zomerverblijf van de gewone grootoorvleermuis. Gewone grootoorvleermuizen en hun zomerverblijven zijn internationaal beschermd. Door de sloop van de loods gaat het verblijf verloren. Om er voor te zorgen dat er voldoende zomerverblijven in de directe omgeving aanwezig blijven, dienen er alternatieve vleermuisverblijven in de directe omgeving te worden gerealiseerd.

Ook is er aanvullend onderzoek nodig om in kaart te brengen hoe de lokale staat van instandhouding van de gewone grootoorvleermuis is (dat kan bijvoorbeeld door het opvragen van reeds verzamelde verspreidingsgegevens) en of deze door de voorgenomen plannen in gevaar komt. Tenslotte dient er voor de gewone grootoorvleermuis een ontheffingsaanvraag te worden ingediend. Pas na het verkrijgen van deze ontheffing mag de loods worden vernietigd, onder begeleiding van een deskundige.

Rugstreeppad

De berg sloopafval (zie figuur 9) fungeert mogelijk als landhabitat van de rugstreeppad. Rugstreeppadden en hun verblijven zijn internationaal beschermd. Door het verwijderen van de hoop sloopafval gaat een deel van de lokale landhabitat van deze soort verloren. Om er voor te zorgen dat er voldoende landhabitats in de directe omgeving aanwezig blijven, dienen er alternatieve verblijven in de directe omgeving te worden gerealiseerd.

Ook is er aanvullend onderzoek nodig om in kaart te brengen hoe de lokale staat van instandhouding van de rugstreeppad is (dat kan bijvoorbeeld door het opvragen van reeds verzamelde verspreidingsgegevens) en of deze door de voorgenomen plannen in gevaar komt. Tenslotte dient er voor de rugstreeppad een ontheffingsaanvraag te worden ingediend. Pas na het verkrijgen van deze ontheffing mag de berg sloopafval worden verwijderd, onder begeleiding van een deskundige.

Algemene vogels

In de opgaande vegetaties komen in het broedseizoen mogelijk algemene vogelnesten voor. Door deze vegetaties buiten de periode 15 maart – 15 juli te verwijderen, wordt schade aan eieren, jonge vogels en vogelnesten voorkomen.

Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën

In het plangebied komen mogelijk zoogdieren en amfibieën voor, die onder de Wn zijn beschermd. Het gaat om algemeen voorkomende soorten (zogenaamde A-soorten), waarvoor in Zuid-Holland een vrijstelling geldt in geval van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud (Provinciale staten van Zuid-Holland, 2016).

Dit houdt in dat deze soorten verstoord mogen worden, zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Wel geldt altijd de Zorgplicht (artikel 1.11 Wn): deze houdt in dat nadelige gevolgen voor dieren en planten altijd zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Om aan de algemene zorgplicht te voldoen, moeten tijdens het werk worden aangetroffen dieren zo snel mogelijk naar een aangrenzende locatie buiten het plangebied worden verplaatst.

Literatuur

- Elzerman, S.D. 2014. Flora en fauna quickscan Neerpolderseweg te Giessenburg. In opdracht van: Inventerra Comon Services bv. Elzerman Ecologisch advies, Ridderkerk.
- Elzerman, S.D. 2015. Onderzoek naar Flora- en faunawet soorten bij Neerpolderseweg 19 te Giessenburg. In opdracht van: Inventerra Comon Services bv. Elzerman Ecologisch advies, Maasdam.
- Konings, M.M. en A.J.A. van Hooff. 2009. Quickscan Neerpolderseweg 19 te Giessenburg. Tauw bv, Capelle aan den IJssel.
- Ministerie van Economische zaken. 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3.
- Provinciale staten van Zuid Holland. 2016. Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland. Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 9 november 2016, tot vaststelling van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland, met nummer 6949 (Prov. Blad 2016, 6788).
- BIJ12. 2017. Kennisdocument Kerkuil Tyto alba. Versie 1.0, juli 2017.

Bijlage 1: Toelichting per beschermingsregime

Vogels

Verbodsbepalingen en afwijkingsmogelijkheden

Het beschermingsregime voor vogels is neergelegd in de artikelen 3.1 tot en met 3.4 van de Wn. Deze bepalingen gelden voor alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van de artikelen 3.1 en 3.2 gelden voor deze vogels de volgende verboden:

- het opzettelijk doden en vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1 Wn)
- het opzettelijk vernielen en beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren en het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2 Wn)
- het rapen en houden van eieren (artikel 3.1 lid 3 Wn)
- het opzettelijk storen van vogels indien dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.1 lid 4 en 5 Wn)
- het verkopen, vervoeren voor verkoop, onder zich hebben voor verkoop of ten verkoop aanbieden van (gemakkelijk herkenbare delen of producten van) dode of levende vogels (artikel 3.2 lid 1 Wn)
- het, anders dan voor verkoop, houden en vervoeren van (gemakkelijk herkenbare delen of producten van) dode of levende vogels (artikel 3.2 lid 6 Wn);
- het, voor zover bij of krachtens de Wn toegestaan, vangen of doden van vogels met – kort gezegd – verboden middelen en het achtervolgen met behulp van in de Vogelrichtlijn genoemde vervoermiddelen overeenkomstig de in de Vogelrichtlijn omschreven wijze (artikel 3.4 lid 1 Wn)..

Het beschermingsregime gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. Dit betekent dat de genoemde schadelijke handelingen verboden zijn, tenzij het bevoegd gezag een afwijking van het verbod toestaat. Die toestemming kan worden verleend door middel van een ontheffing of vrijstelling.

Criteria voor ontheffing of vrijstelling

Gedeputeerde staten (‘GS’) kunnen van vrijwel alle hierboven omschreven verboden ontheffing verlenen. Provinciale staten (‘PS’) kunnen daarnaast bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden. Voor een paar specifieke verboden is de minister van Economische Zaken (de ‘minister’) het bevoegd gezag, namelijk de verboden die zien op de verkoop en het vervoer van vogels. Indien een afwijking van een verbodsbepaling wordt toegestaan, moet daarbij in ieder geval worden bepaald op welke soort de afwijking betrekking heeft, welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan en welke voorwaarden gelden ter beperking van de risico's en met betrekking tot het tijdstip en de plaats van de handeling. Daarnaast moet voor de verlening van een ontheffing of vrijstelling aan een aantal cumulatieve criteria zijn voldaan. Dit betekent dat er:

- geen andere bevredigende oplossing mag bestaan,
- de maatregelen niet mogen leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort en
- de ontheffing nodig is in verband met één van de volgende zes gronden:
 - het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten of voor de daarmee samenhangende teelt; of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Internationaal beschermde soorten

Internationaal beschermde soorten zijn strikt beschermd

Deze soorten worden in de praktijk vaak aangeduid als de ‘strikt beschermde soorten’, omdat voor deze soorten alleen onder strikte voorwaarden ontheffing van een verbodsbepaling kan worden verkregen. Bekende voorbeelden van habitatsoorten zijn de drijvende waterweegbree, de rugstreeppad en de zandhagedis.

Verbodsbepalingen

De belangrijkste verboden uit de Wn zijn:

- het opzettelijk doden of vangen van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 1 Wn)
- het opzettelijk verstoren van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 2 Wn);
- het opzettelijk vernielen en rapen van eieren van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 3 Wn)
- het beschadigen en vernielen van de voorplantingsplaatsen en rustplaatsen van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 4 Wn)
- het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 5 Wn);
- het, anders dan voor verkoop, onder zich hebben of vervoeren van habitatsoorten (artikel 3.6 lid 2 Wn).

Criteria voor ontheffing of vrijstelling

Gedeputeerde Staten kunnen van deze verboden ontheffing verlenen en Provinciale Staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (artikel 3.8 lid 2 en 3.9 lid 2 Wn). Er is een aantal (cumulatieve) criteria (opgesomd in artikel 3.8 lid 5 Wn) om ontheffing of vrijstelling te kunnen verlenen; deze worden slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (alternatieventoets);
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- de ontheffing of vrijstelling nodig is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Overige beschermde soorten

Algemeen

Overige beschermde soorten zijn niet beschermd vanwege de Europese wet- en regelgeving. Het gaat hier om de in het wild levende diersoorten die worden genoemd in onderdeel A van de bijlage bij de Wn. Voorbeelden zijn de hermelijn en de wezel ('A-soorten'). Daarnaast worden vaatplanten beschermd van de soorten die worden genoemd in onderdeel B in de bijlage bij de Wn, zoals de akkerboterbloem en de muurbloem ('B-soorten'). Uit de wetsgeschiedenis is gebleken dat het nodig is om deze soorten bij wet aan te wijzen, omdat zij niet voldoende worden beschermd door enkel de zorgplicht. Het gaat daarbij in het bijzonder om soorten die in Nederland in hun voortbestaan worden bedreigd. Op de bijlagen zijn dan ook bijvoorbeeld de Rode Lijst-soorten aangewezen.

Verboden handelingen

Het is verboden op grond van artikel 3.10 lid 1 Wn:

- (a) in het wild levende A-soorten opzettelijk te doden of te vangen;
- (b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de A-soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen en
- (c) B-soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

De onder (a) en (b) genoemde verboden zijn niet van toepassing op de bos-, huisspits- en veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende ervan of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3 Wn). Voor deze overige soorten gelden dus minder verboden dan voor de strikt beschermde soorten. Zo is bijvoorbeeld het (opzettelijk) verstoren van soorten niet verboden.

Ruimere afwijkingsmogelijkheden

Voor de overige soorten gelden bovendien ruimere afwijkingsmogelijkheden dan voor de strikt beschermde soorten. Artikel 3.8 Wn (dat de afwijkingsmogelijkheden voor Habitatsoorten bepaalt) is grotendeels van overeenkomstige toepassing op de overige soorten. Dit betekent dat een ontheffing of vrijstelling slechts wordt verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (alternatieventoets);
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- de ontheffing of vrijstelling nodig is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Anders dan voor Habitatsoorten, kan voor de overige soorten ook ontheffing of vrijstelling worden verleend als dit noodzakelijk is (artikel 3.8 lid 2):

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- ten behoeve van het algemeen belang.

Overzicht verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Ministerie van Economische Zaken, 2016)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen